

Forforståelser og fordomme

Karina Luise Andersen er
cand. mag. og redaktør på STOF

Velkommen til STOF nr. 35 med temaet 'forforståelser og fordomme'.

Forforståelser er den forståelse af andre mennesker og af os selv, som vi har "på forhånd" baseret på bl.a. sociale og kulturelle forhold. De påvirker eksempelvis vores forestillingsevne om, hvem der kan og evner hvad. De fleste af os betragter måske os selv som mennesker, der som oftest møder andre med åbent sind og friske øjne. Men næste gang du ser et nyhedsindslag på tv, hvor der indgår kommentarer fra tilfældige mennesker spurgt på gaden, så tænk over, om du mon ikke bare en lille smule alligevel kommer til at gradbøje deres udsagn, alt efter om det eksempelvis er en studerende, en jordemoder, en lektor, en kontanthjælpsmodtager, en direktør eller en jord- og betonarbejder, der udtaler sig...? Vi kan jo i hvert fald spørge os selv, hvorfor nyhedsudsendelsen overhovedet føler det nødvendigt at oplyse de adspurgte menneskers profession på skærmen, medmindre det er relevant for emnet, der spørges om. Hvis det ikke netop er fordi, at det - bevidst eller ubevidst - tager afsæt i en i samfundet (desværre) stadig aktuell forforståelse om profession og social status, der betyder, at udsagns vægt og værdighed måles efter mere end ordene deri.

Som udgangspunkt er forforståelser dog ikke noget, vi bør skamme os over. Det er en del af det at være menneske at forsøge at sætte vores viden og erfaringer i kontekst med den verden, vi møder. Men det er vigtigt, at vi er bevidste herom. Nogle gange bliver vores forforståelser nemlig til uhensigtsmæssig vanetænkning, som i vores reaktioner og handlinger kan være med til at fastholde både andre mennesker og os selv i afgrænsede strukturer, det kan være svært at bryde ud af grundet forestillinger om, hvor hvem kan bevæge sig hen.

I værste fald bliver forforståelser til fordomme, som er den måde, vi ikke kun forstår andre mennesker på forhånd, men også (for)dømmer. Ofte negativt og som mindre berettigede til at have indflydelse på den "sandhed" om verdens "rette" sammenhæng, som vi mener at have patent på. Det betyder ofte undertrykkelse af disse mennesker i større eller mindre grad og indflydelse på deres muligheder, vilkår og rettigheder i livet. Det kan typisk være i forhold til de gængse "kategorier" som alder, køn, etnicitet, udseende, religion, seksualitet, social baggrund,

fysisk handicap, psykisk sårbarhed eller andre af de mange nuancer, der udgør mennesker.

Forforståelser og fordomme er noget, som - måske i højere grad end så mange andre steder - eksisterer omkring mennesker med stof- eller alkoholbrug. Det mærkes både direkte og indirekte, bevidst og ubevidst i livet og dagligdagen som bruger, pårørende, medarbejder eller andre tilknytninger til rusmiddelområdet. STOF har derfor i dette nummer undersøgt forforståelser og fordomme fra mange forskellige vinkler: bl.a. i forhold til, hvordan mennesker og fagligheder forstår og møder hinanden på området; hvordan forforståelser påvirker menneskers og faglighedens måder at agere og handle på i forhold til brug af rusmidler samt følgerne heraf; hvordan fordomme i samfundet kategoriserer mennesker med stof- og alkoholbrug; og meget, meget andet. Ikke mindst også, hvordan vi ved at dele viden med hinanden - bl.a. gennem medier som STOF - måske kan være med til at skabe nye forståelser.

Læs også forfatter Josefine Klougarts smukke tekst om 'Det ophøjede', eller oplev Marie Brixtofte fortælle i 'Stemmer fra Siden' om at være datter af en mand, som mange mennesker havde en både politisk og personlig mening om, og som havde store problemer med alkohol. Læs også svarene fra den nye Social- og Indenrigsminister Astrid Krag i serien '5 hurtige til ...' og om sygeplejerske Annelise Davidsens store indsats i Behandlingscenter Odense i 'Ildsjælene'. På bagsiden finder du Pia Busks barske og smukke digt 'Hårde gudinde'.

Rigtig god læselyst!

Karina Luise Andersen
Redaktør